

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВ**

ЗБІРНИК ТЕЗ

VI-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції

**“ЕКОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ”**

15-17 травня 2019 року

м. Миколаїв

Організаційний комітет:

Новіков О.Є. – д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи Миколаївського національного аграрного університету

Єрмаков О.Ю. – д-р екон. наук, професор завідувач кафедри економіки праці та соціального розвитку Національного університету біоресурсів і природокористування України, заслужений економіст України

Погрішук Б.В. – д-р екон. наук, професор, директор Вінницького навчально-наукового інституту економіки Тернопільського національного економічного університету

Калашнікова Т.В. - д-р екон. наук, професор кафедри фінансів Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва

Шебаніна О.В. – д-р екон. наук, професор, декан факультету менеджменту МНАУ

Котикова О.І. – д-р екон. наук, професор, завідувача кафедрою економіки підприємств МНАУ

Горобченко О.А. - канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств МНАУ

Крилова І.Г. – канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств МНАУ

Мельник І.О. – канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств МНАУ

Христенко О.А. – канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств МНАУ

Олійник Т.Г. – канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки підприємств МНАУ

Альбещенко О.С. - канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки підприємств МНАУ

Коваленко Г.В. – канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки підприємств МНАУ

Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції: тези доповідей *Всеукраїнської науково-практичної конференції 15-17 травня 2019 р.* / за ред. І.О. Мельник та ін. – Миколаїв, 2019. – 416 с.

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками: «Екологізація економіки та освіти як чинник стійкого розвитку суспільства», «Регіональні аспекти стійкого розвитку агропромислового комплексу та сільських територій», «Глобалізаційні процеси економіки та їх вплив на розвиток окремих регіонів», «Демографічні та міграційні проблеми регіонів України», «Державне управління: удосконалення і розвиток», «Особливості бухгалтерського обліку та фінансового забезпечення розвитку економіки на макро- та мікрорівні»

Організатор конференції:

Кафедра економіки підприємств Миколаївського національного аграрного університету

Учасники конференції:

Миколаївський національний аграрний університет

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Житомирський національний агроекологічний університет

Харківський національний аграрний університет імені Докучаєва

Харківський національний технічний університет сільського господарства

Луганський національний аграрний університет

Східноукраїнський національний університет

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Білоруський державний аграрний технічний університет

Вінницький кооперативний інститут

Вінницький національний медичний університет

Національний університет біоресурсів і природокористування

Міжрегіональна академія управління персоналом

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Херсонський державний аграрний університет

Сумський національний аграрний університет

Донецький національний технічний університет

Університет митної справи та фінансів

Богуславський С. Ю.	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	106
Бройко В. А.	ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	109
Вістернічан С. О.	АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	113
Георгієва Є.І.	ЕФЕКТИВНЕ ВИРОЩУВАННЯ ЛАВАНДИ В ПІВДЕННОМУ РЕГІОНІ	116
Коваленко Г.В., Перета В.А.	РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ І ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ	119
Крилова Я.М.	КАРТОПЛЯРСТВО – ПРОВІДНА ГАЛУЗЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	122
Крупницька А.В.	КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПТАХІВНИЧИХ АГРОХОЛДИНГІВ	125
Летуновський Р. А.	ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ГОЛОВНА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ РЕГІОНУ	128
Макуха О.В.	ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЗ АЗОТНИХ ДОБРІВ У ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ФЕНХЕЛЮ ЗВИЧАЙНОГО	131

4. Хвесик Ю. М. Інвестиційно-екологічні засади державного регулювання сталого розвитку АПК з урахуванням регіональних особливостей / Ю. М. Хвесик // Інвестиції: практика та досвід. - 2010. - № 6. - С. 3-6.

5. Лимич Ю. В. Організаційно-економічний механізм використання інноваційно-інвестиційного потенціалу сталого розвитку / Ю. В. Лимич // Менеджер. - 2014. - № 1. - С. 201-208.

ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЗ АЗОТНИХ ДОБРИВ У ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ФЕНХЕЛЮ ЗВИЧАЙНОГО

Макуха О.В., к.с.-г.н., доцент

ДВНЗ “Херсонський державний аграрний університет”

Фенхель звичайний *Foeniculum vulgare* Mill. – цінна лікарська, пряносмакова, ефіроолійна, медоносна, овочева та декоративна культура значного потенціалу прибутковості. Популярність фенхелю у світі щороку зростає, основними країнами-виробниками є Індія, Мексика, Іран, Китай, Пакистан, Аргентина, Індонезія та ін. [1, 2].

Фенхель в Україні традиційно вирощують у помірних за кліматом західних областях, з 2011 року проводяться наукові дослідження та введення його в культуру в посушливих умовах півдня України. Вирощування фенхелю в даній зоні вимагає наукового обґрунтування та удосконалення окремих елементів технології, зокрема доз азотних добрив, проведення порівняльного аналізу економічної ефективності їх внесення.

У світі пріоритетними напрямками наукових досліджень фенхелю є вивчення хімічного складу, можливостей практичного застосування рослин та їх похідних [3]. В останні роки в Індії, Пакистані, Ірані, Єгипті та інших країнах значна увага приділяється удосконаленню елементів технології

вирощування культури, проводяться дослідження сортового складу, добрив, зрошення, строків та способів сівби, густоти стояння рослин, їх стійкості до хвороб, контролю засміченості посівів тощо. У багатьох країнах світу проводяться маркетингові дослідження ефіроолійних культур, у тому числі фенхелю.

До задач досліджень входило визначення показників економічної ефективності вирощування фенхелю звичайного залежно від впливу доз азотних добрив в умовах півдня України, проведення їх порівняльного аналізу.

Досліди проводились у 2016-2018 роках на полях господарства “Надія” Великоолександрівського району Херсонської області з дотриманням загальноприйнятих вимог та рекомендацій [4].

Схема дослідю включала такі варіанти: без добрив, N_{30} , N_{60} , N_{90} . Агротехніка вирощування культури була загальноприйнятою за винятком досліджуваних доз добрив.

Ґрунт дослідної ділянки – темно-каштановий слабкосолонцюватий середньосуглинковий, типовий для зони. В орному шарі ґрунту міститься гумусу – 2,28%, нітратів – 26, рухомого фосфору – 34, обмінного калію – 250 мг/кг ґрунту, рН водної витяжки – 7,0-7,2.

З метою обґрунтування дози внесення азотних добрив при вирощуванні фенхелю звичайного в посушливих умовах півдня України проведені розрахунки таких економічних показників: вартість валової продукції, виробничі витрати, собівартість, чистий прибуток, рівень рентабельності.

Вартість валової продукції фенхелю на неудобреному фоні становила 37100 грн./га. Застосування азотних добрив у результаті підвищення продуктивності культури забезпечило збільшення даного показника відносно контролю на 5600 грн./га (15,1%) на фоні N_{30} , на 10150 грн./га (27,4%) на фоні N_{60} , на 11200 грн./га (30,2%) на фоні N_{90} . Кожні 30 кг д.р./га азотних добрив підвищували виручку від реалізації, у середньому, на 3733 грн./га. При внесенні N_{30} вартість валової продукції фенхелю порівняно з контролем

зросла на 5600 грн./га, при збільшенні дози азотних добрив з 30 до 60 кг д.р./га – на 4550 грн./га, при подальшому підвищенні дози з 60 до 90 кг д.р./га – на 1050 грн./га. Питома вага вищевказаних приростів у структурі загального приросту під впливом азотних добрив становила 50,0; 40,6 та 9,4%, відповідно.

Величина виробничих витрат у варіанті без азотних добрив становила 17158 грн./га, на фоні N_{30} , N_{60} та N_{90} збільшилась на 1790; 3428 та 4848 грн./га, або на 10,4; 20,0 та 28,3%, відповідно.

Кожні 30 кг д.р./га азотних добрив підвищували виробничі витрати, у середньому, на 1616 грн./га. Це зумовлено необхідністю залучення додаткових коштів на придбання та внесення азотних добрив, а також збирання та післязбиральну доробку одержаного під впливом добрив урожаю насіння.

Величина чистого прибутку на неудобреному контролі дорівнювала 19942 грн./га. На фоні N_{30} спостерігалось підвищення даного показника порівняно з контролем на 3810 грн./га, або 19,1%, N_{60} та N_{90} – на 6722 та 6352 грн./га, або 33,7 та 31,9%, відповідно.

Таким чином, найвищий прибуток забезпечило вирощування фенхелю на фоні N_{60} , при подальшому підвищенні дози азотних добрив відмічено зниження досліджуваного показника на 370 грн./га, або 1,4%.

Собівартість вирощування фенхелю звичайного в досліді була мінімальною на фоні N_{60} – 15249 грн./т, що свідчить про найбільш раціональне використання вкладених фінансових ресурсів на виробництво одиниці продукції в досліді.

Рівень рентабельності на неудобреному фоні становив 116,2%. На фоні N_{30} та N_{60} відмічено збільшення рівня рентабельності порівняно з контролем на 9,2 та 13,3%, відповідно, на фоні N_{90} даний показник зменшився на 3,3% відносно неудобреного контролю. Рівень рентабельності в досліді знижувався зі збільшенням дози азотних добрив з 60 до 90 кг д.р./га.

Таким чином, при вирощуванні фенхелю звичайного на темно-каштанових ґрунтах півдня України пропонуємо вносити азотні добрива дозою 60 кг д.р./га.

Список використаних джерел

1. Bown D. Encyclopedia of herbs & their uses. London: Dorling Kindersley Limited, 1995. P. 22-383.
2. Top Producing Countries of Fennel. URL: www.tridge.com/intelligences/fennel/production (дата звернення: 19.12.2018).
3. Musharaf Khan, Shahana Musharaf. *Foeniculum vulgare Mill.* A Medicinal Herb. Medicinal Plant Research. 2014. Vol. 4, No. 6. P. 46-54.
4. Єщенко В.О., Копитко П.Г., Опришко В.П., Костогриз П.В. Основи наукових досліджень в агрономії. Київ: Дія, 2005. С. 38-124.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Михальчишина Л.Г.

**к.е.н., доцент, доцент кафедри глобальної економіки,
Національний університет біоресурсів і природокористування України**

Аграрний сектор України з його базовою складовою, сільським господарством, є системоутворюючим в національній економіці, формує засади збереження суверенності держави – продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій [1].

Подальше входження України до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі потребує адаптації до